dr hab. inż. Henryk Wyrębek, prof. uczelni
Uniwersytet w Siedlcach
Wydział Nauk Społecznych

Siedlce, dn. 28.05.2022 r.

Recenzja rozprawy doktorskiej

mgr. Zbigniewa Piskora pt. „System kontroli bezpieczeństwa w transporcie lotniczym w Polsce w latach 2015 - 2022" przygotowanej pod kierunkiem promotora dr hab. inż. Zbigniewa Ciekanowskiego oraz promotora pomocniczego dr hab. Dariusza Bogusza Akademia Marynarki Wojennej, Gdynia 2024 rok

Uwagi ogólne

Celem sporządzonej recenzji było stwierdzenie, czy rozprawa doktorska opracowana przez mgr. Zbigniewa Piskora pt. „System kontroli bezpieczeństwa w transporcie lotniczym w Polsce w latach 2015 - 2022" spełnia wymagania stawiane pracom doktorskim określonych w art. 13 ust.1 ustawy z dnia 14 marca 2023 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017, poz. 1789 ze zmianami). W recenzji zwrócono uwagę i poddano ocenie: wybór tematu oraz określenie tytułu rozprawy, zawartość merytoryczną rozprawy jej cele wraz z strukturą procesu badawczego, oryginalność rozwiązania przyjętego problemu badawczego, przygotowanie do prowadzenia badań.

Wybór tematu i sformułowanie tytułu rozprawy

Oceniając wybór tematu i sformułowanie tytułu pracy stwierdzam, że podjęte przez Doktoranta rozważania mają duże znaczenie poznawcze, wzbogacają zakres wiedzy zarówno w ujęciu teoretycznych, jak uwarunkowań praktycznych bezpieczeństwa w transporcie lotniczym. Problematyka bezpieczeństwa w transporcie lotniczym jest niezwykle ważna, aktualna i stanowy wyzwanie dla zapewnienia sprawnego i skutecznego systemu kontroli bezpieczeństwa. Doktorant uzasadniając celowość podjętych badań słusznie zauważył, że jest brak kompleksowych opracowań i rozwiązań w tym zakresie we współczesnym świecie, w którym istnieje wiele różnorodnych zagrożeń, ulegających nieustannym zmianom i modyfikacjom.

Opracowane treści w pełni pokrywają się z tytułem dysertacji i przyjętymi do zbadania problemami szczegółowymi. Uzyskane wyniki badań i ich interpretacja świadczą o dobrym przygotowaniu Doktoranta do samodzielnej pracy naukowej i powinny przyczynić się do zmniejszenia luki badawczej w zakresie przeciwdziałania i ograniczania zagrożeń na obszarze systemu kontroli bezpieczeństwa w transporcie lotniczym.

Ocena układu i zawartości merytorycznej

Rozprawa zawiera wykaz skrótów, podstawowe pojęcia i terminy, wstęp, pięć rozdziałów, zakończenie, bibliografię, wykaz rysunków, tabel, wykresów oraz załączniki. Całość liczy 288 stron. Treści zawarte w poszczególnych rozdziałach i podrozdziałach są kompletne oraz właściwie usystematyzowane. Każdy rozdział ma jednolitą strukturę, co sprawia, że rozprawa jest czytelna i przejrzysta. Uważam, ze przyjęta struktura procesu badawczego tworzy spójny i logiczny ciąg myślowy, podporządkowany tematowi pracy. Na pozytywną uwagę zasługuje fakt umieszczenia wniosków z rozważania podjętych w każdym rozdziale. Formułowane wnioski są pochodną logicznie przeprowadzonych rozważań i tym samym są właściwie opracowane i jednoznacznie, klarownie przedstawione.

Doktorant poprawnie dokonał kwerendy literatury przedmiotu składającej się z: 94 pozycji zwartych i artykułów naukowych opublikowanych w uznanych przez społeczność naukową Zeszytach Naukowych, 39 źródeł prawnych oraz 18 źródeł internetowych. Bibliografia zawiera publikacje odzwierciedlające aktualny stan badań. Rozważania teoretyczne uzupełnione zostały 18 rysunkami, 5 tabelami, 27 wykresami, oraz 2 załącznikami. Rozprawa została zredagowana starannie. Wartość merytoryczną dysertacji w istotny sposób podnoszą liczne zobrazowania graficzne, co wydatnie podnosi ich czytelność i zrozumienie wspomaganych nimi treści opisowych.

We wstępie Doktorant z dużym znawstwem zagadnień przedstawił sytuację problemową podkreślając, że jakość środków transportu, ciągłe doskonalenie techniki i technologii lotniczych oraz odpowiednie kształtowanie polityki, związanej z zapewnieniem bezpieczeństwa przewozu pasażerów i towarów, to cele i wyzwania, jakie stoją przed kierownictwem organizacji lotniczych.

Należy zgodzić się z Doktorantem, że odpowiedzialność za bezpieczne i bezawaryjne wykonywanie operacji lotniczych ponoszą załogi lotnicze statków powietrznych, operatorzy, właściciele statków powietrznych oraz instytucje państwowe powołane do nadzoru nad lotnictwem cywilnym. Na pozytywną uwagę zasługuje fakt wieloletniego doświadczenia

zawodowego Doktoranta potwierdzonego praktyką na stanowiskach związanych z systemem zapewnienia bezpieczeństwa w transporcie lotniczym na wszystkich jego poziomach. Możliwość poznania od wewnątrz środowiska i funkcjonowania struktury systemu bezpieczeństwa w transporcie lotniczym pozwoliło Doktorantowi w sposób kompleksowy zdefiniować obszary problemowe, które przyczyniły się do oceny istniejącego procesu bezpieczeństwa.

Rozdział pierwszy dotyczy metodologicznych aspektów rozprawy doktorskiej odnosząc się do: uzasadnienia podjęcia badań, założeń metodycznych, wykorzystanych metod, technik i narzędzi badawczych oraz doboru próby badawczej wraz z jej charakterystyką. Przyjęta struktura procesu badawczego została opracowana poprawnie, co pozwoliło w sposób oryginalny zrealizować postawione cele, świadcząc o dojrzałości naukowej Doktoranta i dobre przygotowanie do prowadzenia samodzielnych badań. Doktorant wyodrębnił cel poznawczy i utylitarny, do których zaliczył: określenie determinantów systemu kontroli bezpieczeństwa w transporcie lotniczym oraz opracowanie naukowo uzasadnionej koncepcji zmian w systemie kontroli bezpieczeństwa w transportu lotniczym. Co w znacznym stopniu umożliwiło realizację celu głównego w postaci wyodrębnienia możliwych zmian w systemie kontroli bezpieczeństwa w transporcie lotniczym. Następnie został przyjęty problem główny w postaci: jakie zmiany należy wprowadzić w systemie kontroli bezpieczeństwa transportu lotniczego, aby zapewnić optymalny poziom bezpieczeństwa pasażerów, personelu lotniczego i zabezpieczającego? Rozwiązanie problemu głównego skonkretyzowane zostało zbadaniem czternastu problemów szczegółowych.

W podsumowaniu oceny założeń metodologicznych należy stwierdzić, że przyjęte przez Doktoranta metody badawcze pozwoliły na skuteczną realizację celów rozprawy, zbadanie postawionych problemów naukowych i zweryfikowanie hipotez.

Również uważam, że przyjęte cele naukowe, problemy oraz hipotezy tworzą uporządkowany, logiczny i wzajemnie powiązany zbiór zagadnień skorelowanych z zawartością rozprawy.

W rozdziale drugim Doktorant w sposób spójny dokonał analizy teoretycznej (literaturowo – prawnej) stanu wiedzy dotyczący istoty i uwarunkowań funkcjonowania systemu kontroli bezpieczeństwa. Należy zgodzić się z Doktorantem, że system bezpieczeństwa w lotniczym transporcie to kompleksowe podejście do zapewnienia bezpieczeństwa we wszelkich operacjach związanych z lotnictwem.

Dokonując analizy przedmiotu badań Doktorant słusznie wziął pod uwagę zarówno istotę ogólnych uwarunkowań bezpieczeństwa w ruchu lotniczym, jak i szczegółowe

odniesienia do współczesnych zagrożeń, które mogą być przyczyną wypadków i incydentów lotniczych. Doktorant w sposób logiczny i przejrzysty oraz z dużą znajomością problematyki scharakteryzował oraz poddał analizie zagrożenia, które mogą zaistnieć zarówno z udziałem czynnika ludzkiego, jak i środowiska naturalnego i warunków stworzonych przez człowieka.

Rozdział ma charakter teoretyczno - empiryczny i bardzo dobrze wpisuje się w problematykę badawczą weryfikując przyjętą hipotezę szczegółową odnoszącą się do uwarunkowań funkcjonowania systemu bezpieczeństwa w transporcie lotniczym. Rozdział ten został opracowany poprawnie dając podstawę do dalszych szczegółowych rozważań.

Rozdział trzeci „Funkcjonowanie systemu kontroli bezpieczeństwa w transporcie lotniczym" jest kluczowym dla prowadzenia dalszych rozważań. Doktorant poddał szczegółowej analizie obszary systemu kontroli bezpieczeństwa w transporcie lotniczym mające wpływ na jego sprawności i skuteczności.

Rozdział trzeci jest elementem komplementarnym w stosunku do wcześniejszych rozważań. Rozdział ten, podobnie jak drugi ma charakter teoretyczno – poznawczy ale także analityczny i zawiera cenne treści, które umożliwiły Doktorantowi na opracowanie propozycji doskonalenia elementów systemu kontroli bezpieczeństwa w transporcie lotniczym.

Rozdział odnoszący się do diagnozy procesu funkcjonowania systemu kontroli bezpieczeństwa w transporcie lotniczym został opracowany dobrze dając podstawę do kontynuacji rozważań umożliwiając realizacje przyjętego celu głównego rozprawy. W rozważaniach zawartych w tym rozdziale jest brak odniesień do zamieszczonych rysunków (rys. 3.8, 3.9, strona 132). A zatem proszę Doktoranta o wyjaśnienie przywołanych pojęć: cykl bezpieczeństwa oraz cykl zarządzania bezpieczeństwem.

W rozdziale czwartym Doktoranat przedstawił proceduralne i funkcjonalne aspekty systemu kontroli w transporcie lotniczym. Rozważania zawarte w podrozdziałach odnoszą się do wyników przeprowadzonych badań metodą sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem kwestionariusz ankiety i wywiadu. Adresatami badań byli pasażerowie oraz eksperci różnych specjalności branży lotniczej. Zastosowany schemat postępowania badawczego umożliwił zebranie wiarygodnych danych.

Uzyskane wyniki badań pozwoliły Doktorantowi na analizę zarówno pojawiających się problemów dostrzeganych przez pasażerów w porcie lotniczym będących zagrożeniem dla bezpieczeństwa społecznego, jak i zagrożeń bezpieczeństwa generowanych przez załogi na pokładach statków powietrznych w trakcie operacji oraz oczekiwań w stosunku do kandydatów na pracowników branży lotniczej.

W rozdziale piątym Doktorant zaproponował kierunki doskonalenia w systemie kontroli bezpieczeństwa w transporcie lotniczym. Rekomendacje dotyczą prawa lotniczego w zakresie systemu bezpieczeństwa w lotnictwie, zmian w systemie kontroli bezpieczeństwa uwzględniającego czynnik ludzki oraz odnoszą się do ogólnych uwarunkowań bezpieczeństwa lotniczego określonego w strategii lotnictwa. Rozważania zawarte w tym rozdziale świadczą o dużej wiedzy Doktoranta w zakresie przyjętej problematyki badawczej. Rozdział ten oceniam wysoko.

Zakończenie jest ostatnim elementem rozprawy doktorskiej zawierającym podsumowanie rozważań. Badania przeprowadzone na potrzeby niniejszej rozprawy doktorskiej pozwoliły na usystematyzowanie wiedzy w zakresie funkcjonowania systemu kontroli bezpieczeństwa w transporcie lotniczym umożliwiając tym samym identyfikację czynników ograniczających w kontekście podejmowanej problematyki. Na podstawie przeprowadzonych analiz możliwe było zaproponowanie trafnych rekomendacji, które mogą stanowić punkt wyjścia dla procesów usprawniających. Słusznie zauważył Doktorant, że przede wszystkim wprowadzenie zmian w obszarze innowacyjnych rozwiązań technicznych, legislacyjnych i organizacyjnych może w znacznym stopniu przyczynić się do zapobiegania zagrożeniom w transporcie lotniczym.

Wniosek końcowy

Rozważania Doktoranta zawarte w rozprawie doktorskiej wnoszą znaczny wkład do dorobku naukowego nauki o bezpieczeństwie. Rozprawa doktorska została opracowana poprawnie pod względem edytorskim i merytorycznym. Układ i zawartość rozprawy tworzy spójną, logiczną całość. Praca doktorska mieści się w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

Stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr. Zbigniewa Piskora pt. „System kontroli bezpieczeństwa w transporcie lotniczym w Polsce w latach 2015 - 2022" spełnia wymagania stawiane pracom doktorskim określonych w art. 13 ust.1 ustawy z dnia 14 marca 2023 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017, poz. 1789 ze zmianami) i rekomenduję o przyjęcie jej do dalszego postępowania.

dr hab. inż. Henryk Wyrębek, prof. uczelni

H. Wyrębek